



# VILTSPÅR

*Hur duktig en jägare än är, kan det ibland hända att ett djur skadeskjuts. Både lagen och etiken säger att jägaren då ska göra allt för att hitta och avliva djuret, och nästan alltid sker det genom eftersök med en för ändamålet tränad hund.*

TEXT: MARIE SALLANDER

## KAN ALLA HUNDAR VARA MED?

Alla hundar kan spåra. Vissa typer av hundar har det mer naturligt och är riktiga specialister, exempelvis olika bassets, blodhundar samt hannoveransk och bayersk viltspårhund. Viltspår är en trevlig sysselsättning som passar de flesta hundar, och det gäller att utgå från den hund man har och träna så att just den hunden blir så bra som möjligt utifrån sina förutsättningar.

## HUR KOMMER MAN IGÅNG OCH HUR GÅR TRÄNINGEN TILL?

Vanligast är att anmäla sig till en viltspårkurs för att få goda förutsättningar att träna så att det blir rätt redan från början.

Utrustningen som behövs är en spårsele eller ett brett fast spårhalsband samt en lina som är mellan 6–10 meter lång, och handskar för den som har en hund som drar mycket.

För att märka ut spåret behövs minst 30–50 snitslar knutna till klädnypor. På så sätt kan snitslarna återanvändas från gång till gång. Snitslarna bör vara i olika färger som betyder olika saker, t ex själva spåret (vit), början och slutet på spåret (orange), högvinkel (röd/vit), vänstervinkel (röd), bloduppehåll (rosa) samt återgång med bloduppehåll (rosa + vinkelns färg). Återgång betyder att man i en vinkel blodar ett spår rakt fram, sen vänder tillbaka ca 15 meter i samma spår utan att bloda, och därefter vinklar av åt vänster eller höger – som ett stickspår ut i tomma intet som om djuret hade vänt och ändrat riktning. Man börjar inte bloda förrän ca 20 meter efter vinkeln.

Utöver detta behövs blod som om så önskas kan spädas i vatten och sen hällas upp i en ½-liters petflaska. I slutet av spåret ska hunden hitta en klöv från klövvilt, gärna knuten i ett snöre så att den kan sättas fast i en buske eller liknande för att inte



FOTOKOLLAGE  
AV DUKTIGA  
VILTSPÅRARE FINNS PÅ  
[WWW.BRUKSHUNDEN.SE](http://WWW.BRUKSHUNDEN.SE)

Foto: Niklas Olsson

någon annan ska ha stulit klöven innan hunden kommer dit. Många använder något gott godis som belöning i små burkar som kan läggas i själva spåret för nybörjare, men senare bara efter att hunden har hittat klöven. Självt använder jag små färdiga burkar med våtfoder på cirka 100 gram per hund. Detta godis får de endast då de spårar för att det ska vara lite extra speciellt.

Ofta börjar träningen med ett kort rakt spår i medvind på mellan 20–50 meter i början. Man blodar lite extra vid spårets start och sätter upp en snitsel för att veta exakt var spåret börjar. Klöven kan bindas fast i ett snöre runt midjan så den släpas i spåret, samtidigt som du har dina händer fria för blodflaskan och snitslarna. Sätt sen snitslar så tätt att du vet exakt var spåret tar vägen. Du ska med snitslarnas hjälp kunna veta vilken sida om en stor sten eller ett träd spåret går. Hunden kan få en godisburk ställd i spåret efter 10–20 meter, sen eventuellt en till belöning efter 10–20 meter. I slutet finns en klöv som hunden bara behöver lukta på i början, då kommer beröm och om man kan även prova att dra klöven ifrån hunden så att den får jaga efter den. Många hundar gillar efter ett tag att kampa lite med klöven, medan andra bara vill hitta den och sen få sitt godis. Godisburkarna passar inte alla, men om godis används i spåret ska sträckan successivt längas mellan varje godisburk samt så småningom inte ha burkar i spåret alls.

När hunden fått upp intresset för spåret kan man lägga in lite mjuka svängar och ytterligare senare räta eller spetsiga vinklar, bloduppehåll och så kallade återgångar.

Liggstiden kan vara några timmar första gången, för att sedan öka till 24 timmar. I början räcker det att starta hunden från



Foto: Camilla Klemmedson



Foto: Anne Lundin

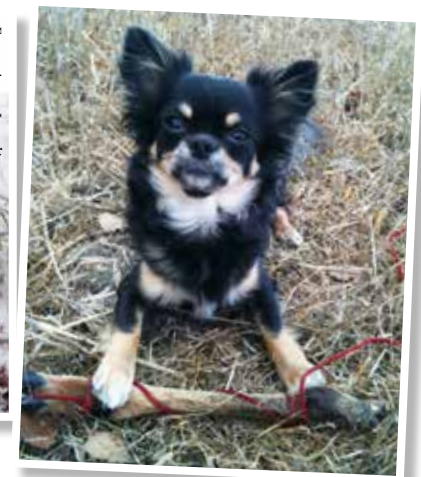


Foto: Annika Vidman

en bestämd punkt (en snitsel), men senare måste hunden även kunna leta upp spåret i en ruta på 25 meter x 25 meter. Hundens ska vara lugn vid skott och kunna spåra efter att skottet avlossats (hagelvapen eller 9 mm startpistol).

### VILKA SVÄRHETER FINNS DET?

När hunden spårar är det ofta i vinklar som de kan missa och tappa spåret. Därför gäller det att i början träna hunden med mycket kort lina eller koppel för att lära den att ta vinklarna snävt.

Vissa hundar "zick-zackar" mycket över spårets kärna. De kan då missa eventuella vinklar och tappa spåret. Det gäller därför att träna dessa individer särskilt ofta i kort lina eller koppel så att de lär sig att gå så nära i spårkärnan som möjligt.

Individer med stort viltintresse kan ha svårt att fokusera på spåret och kanske börjar vittra med hög nos efter fårskt vilt såsom en fågel eller ett icke skadeskjutet rådjur. Här måste hunden tränas i att spåret den är satt på ska följas och inga andra vilt ska jagas just nu. Man kan exempelvis lägga ut spår där det brukar finnas levande vilt och spåra där. Även att kunna spåra genom hagar med exempelvis får eller sprätande höns kan vara en utmaning för en sådan hund.

### VILTSPÅRPROV – VILKA REGLER GÄLLER OCH HUR GÅR DET TILL?

Viltspårprovets ändamål är, för att citera ur reglerna, "att kvalitetsbedöma deltagande hundars spårformåga och lämplighet för eftersök av skadat eller dött hjortvilt, samt att stimulera intresset för att vidareutbilda hunden för praktiskt eftersök."

Hunden ska vara minst nio månader vid provtillfället, vaccinerad och id-märkt. Både renrasiga hundar och blandraser får delta. Tik som löper får inte gå på prov.

På prov finns anlagsklass och öppen klass. Hundens börjar i anlagsklass där den kan få betygen godkänd eller inte godkänd. För att kunna delta i öppen klass krävs att hunden tidigare blivit godkänd i anlagsklass. I öppen klass ges betyget 1:a, 2:a, 3:e pris eller inte godkänt, och om hunden har gjort ett särskilt bra arbete kan den även få ett hederspris.

Spåret ska i anlagsklassen i huvudsak läggas i skog, gärna med omväxlande terräng över höjder, hyggen, kärr, diken och stigar. I öppen klass ska spåret läggas i något svårare terräng så som ett vilt skulle röra sig, t ex genom att passera över höjder, genom sänkor, gärna med inslag av kärr eller liknande.

Spåret ska i båda klasserna vara minst 600 meter långt och ha fyra vinklar. Avståndet mellan vinklarna får inte vara mindre än 50 meter.

I anlagsklass brukar spåret markeras med en snitsel där spåret börjar. I den öppna klassen markeras rutan som är 25 meter x 25 meter ofta med fyra snitslar, och inuti rutan ska hunden söka upp spårets början och sen följa spåret.

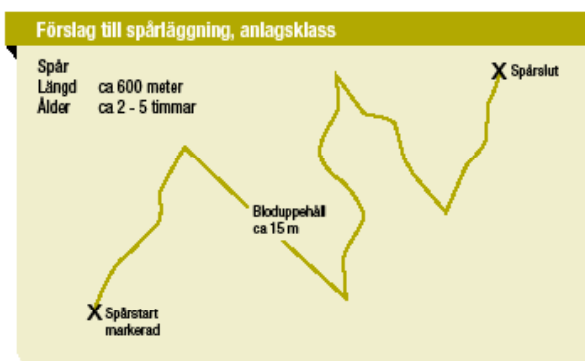
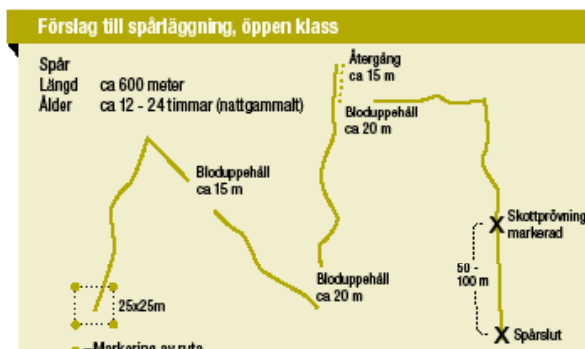
Normalt snitslas inte själva spåren, i alla fall inte så att hundföraren kan se det, även om det i reglerna står att man i anlagsklass kan markera vinklar och spårslut. I den öppna klassen ska skottplatsen utmärkas, men i övrigt ska bara domaren veta var spåret går.

Spåret ska i båda klasserna läggas med 2 deciliter blod, och på en raksträcka ska det vara bloduppehåll i ca 15 meter. I öppen klass ska dessutom två av vinklarna ha ett bloduppehåll på ca 20 meter, och vid en av dessa vinklar ska det vara en så kallad återgång. I anlagsklass ska spåret blodas 2–5 timmar innan provet, medan spåret ska ligga i mellan 12 och 24 timmar. Klöven ska släpas i spåret och läggs sedan vid spårets slut.

I öppen klass ska ett skott skjutas ca 50–100 meter före spårets slut. Hundens får sitta eller ligga medan domaren går cirka 15 meter fram i spårets riktning. Efter att skottet avlossas vet föraren att det är ditåt spåret fortsätter. Domaren kommer tillbaka och ber ekipaget att fortsätta spåra.

Hundföraren måste på prov hålla i linan minst 5 meter ut från hunden, och linan får högst vara 10 meter lång. Om linan trasslar in sig eller liknande får man tillfälligt släppa linan för att ordna detta, annars får aldrig linan släppas. Vid träning däremot har man ofta kortare lina för att öva hunden att gå så nära spårkärnan som möjligt.

### UPPLÄGGNING OCH GENOMFÖRANDE



Skisser från SKK:s viltspårsregler. Illustrerar förslag, i verkligheten måste det naturligtvis alltid tas hänsyn till hur terrängen och övriga förhållanden ser ut.

### VAD KRÄVS FÖR ATT BLI SVENSK VILTSPÅRCHAMPION?

För att få titeln svensk viltspårchampion krävs tre förstapris i öppen klass utdelade av minst två domare. Dessutom krävs intyg om godkänd testikelstatus. Endast hund som är registrerad i Svenska kennelklubben (SKK) eller i annan erkänd utländsk kennelklubb kan tilldelas championat SE VCH, läs mer på [www.sk.se](http://www.sk.se)

### HUR FUNGERAR VILTSPÅR I VERKLIGHETEN?

Redan då skottet avlossas ska jägaren uppmärksamma åt vilket håll djuret sprang, exakt var skottet avlossades, djurets beteende och var man tror att djuret är skadat. Där skottet avlossades letar jägaren efter eventuellt blod, hår, maginnehål och liknande.

Oftast kallas ett eftersöksekipage in för att i lina spåra upp det skadade viltet. Efter skottet väntar man minst en timme innan hunden börjar spåra, detta för att viltet ska hinna gå och lägga sig i det som kallas för sårlega. Hundens i lina ska arbeta lugnt och metodiskt för att viltet inte ska skrämmas upp från sårlegan. Hundföraren har ofta med sig en skytt eller skjuter själv. □

Marie Sallander är viltspårinstruktör och håller kurser för olika raser. Hon har just nu tre hundar som alla är svenska viltspårchampions.